

բիս մասին ճիշդ տեղեկութիւն քաղելով, գտայ, որ դուք զրո էք բաղկացնում, նրանցում դուք մանուկ չունեք ուսանելիս Զեր այդ անմասիան-ձելի վիճակը տեսնելուց յետոյ, ամաչելով հան-դերձ, ձեզ միայն ողբերի և արտասուքների ար-ժանի հմ համարսամ (իրաւ որ խօսակցութիւնն այդ տեղ հասած ժամանակ՝ երկու անգամ դառ-նալով դեպի հարաւ բաղկատարած ազօթեց ար-տասուալից աչքերով): Զարմանում եմ, թէ այն ովէ է, որ ձեր ուղեղին նստեցրել է՝ հային պիղծ համարել. թող այնպիսին հրապարակ գուրս դայ և ցոյց տայ մի այդպիսի զրուածք: Եթէ ձեր հոգեսր - զլուխը, զօրանի ձեղ անհասկանալի միտք թարգմանողը ես եմ, ես հրապարակօրէն յայտնում եմ, թէ այդ ասել են պղտոր ջրում ձուկ որսալու միտք ունեցող յիմարները և մեզ այդպիսի մի պատւէր երեք ու երեք աւանդ-ված չէ: Ապա դառնալով դեպի հայերը ասում էր. «Իսկ ձեղ իմ սիրելի հայեր, խնդրում եմ, թուրքե-րին այս զրութեան մէջ լինելը անբաղդութիւն համարելով, որքան կարելի է նրանց հետ ներո-դամտարար վարչէք»:

Կովկասեան մայրաքաղաքում ապրած փափկա-սուն Շէյխը, հակառակ իր սովորութեան ու հա-սակի պահանջին, իր ամբողջ շրջադայութեան ժամանակ, մեր զժուարագնաց, կիրճալի և զառի-վայրաւոր ճանապարհները ձիով էր զնում անտր-տունջ և անձնութիւաբար: Միայն անցնելով Զեր-րայինի գաւառի Հաւալու գիւղը, պ. Սէլիք-Շահ-նազարեանցին ու միւս զանգենուրցիներին վեր-ջին հրաժեշտը տալով, նստեց յատուի իրան հա-մար պատւիրած կառքում ու գնաց, շատերի սըր-տում թողնելով անմոռանալի իշատակ և ջերմ

է, որ Մօնկվայում 1888 թ. ծնվել են 3 հոգի, մեռել են 27,696 հոգի: Անտէր նույն կների ապա սատար անում (Յօ- տելինայի դօմ), ուր ընդունվում են ան-մասցած երեխաները՝ մեծ մասամբ ապ-ծնուածները, մեռել են 7,372 հոգի, ծնվ- 13,285 հոգի. ինչ մնացած քաղաքում ծնվել 20,272 հոգի, մեռել 20,324 հոգի: Ծնված 15,065 հոգին այսինքն բոլոր ծնվածների 4 ապօրինի զաւակներ են. զրանցից 12,223 պատարանի վրա է գալիս, 2,842-ը մի քաղաքի վրա: Ամբողջ տարվայ ընթացքում պահակ է եղել, զրանցից մօտ $\frac{1}{4}$ -ը փետվա-սին է եղել:

Սեպտեմբերի վերջերքին կայացաւ ա- Մօնկվայի զեմստ վօյի բժիշկների նահ- կան ժողովը: Նիստերի ժամանակ զեմստ բժիշկները, որոնց թւում մի քանի կին-բժի- շկային, կարդում էին զեկուցումներ ժողովր- ուողապահութեան, զեմստ վօյի բժշկ- ուործունիութեան և այլ այդպիսի կենս- նշանակութիւն ունեցող պրակտիկական հա- մասին: Առաւօտները առ հասպարակ էին մասնաւոր բաժանմանների նիստեր- երեկոյեանները ընդհանուր ժողովներ: Նախ ընտիել էր այստեղի համալսարանի առողջ- հութեան յայտնի պրօֆէսոր Էքսիման: Ժ- բացվեց սեպտեմբերի 18-ին, փակվեց սեպտ- երի 27-ին:

Հօկտեմբերի 9-ից մինչև 13-ը այստեղի ն- դական դատարանում քննվում էր մի շատ քաքիր գործ. հետաքըրի ոչ իր անհաւ- արիածներով, խորհրդաւորութեամբ, այլ իր

զգացմոնք։ Ուստի է նկատած, որ հայելը այդ մեծ հիւրին ի սրահ պատռեցին։ իսկ թուղթերը՝ եղներ ու ոչխարներ էին զոհում նրա ձիու ոտների տակ և գրանով աւելի կակիծ էին պատճառում նրա քընքոյց սրահին։

Խոջամիլրեանցի և ընկերութեան պլինձահանքում
հայերը հիւրին շատ սիրալիք ընդունելութիւն ա-
րեցին։ Պարսկաստանի մի խան, լսելով Շէյխի
գալուստը, իր երկու մարդու ձեռքով պարսկե-
րին գրուած մի ուղերձ առաջարկեց։ Շէյխը խո-
ստացաւ առաջիկայ տարին ևս այցելել Զանգե-
զուրը

Տայ Աստուած, որ ոչ թէ առաջիկայ, այլ և շատ տարիներ Զանգեզուրն արժանանար Շէլսի այցելութեան, որի զիմաւոր հոգացողութիւնը թուրք ազդի մասին է և անա հինգ այժմեանից երեսում է նրա խօսքերի ազդեցութիւնը թուրքերի վրա:

Ա. զայրոյթնի ճշգրտած տակ, թէ ապագայ զատ
կիւղից, բաւական առատաձեռնութեամբ նի
կան բաւարարութիւն տուեց վաստաններին

60.04 00044.0313

Հոկտեմբերի 15-ին։ Ականց գործի քննութիւնը։ Սկզբական քթիւնը վերջացաւ նրանով, որ գատի ենթացին մասնաժողովի անդամներից չորսին, ճարապետ կամննակուն, տեխնիկ Պատում

կող և կամ մունէջիմ-բաշուն (ալյատական աստղագէտ): Մոլլան գուշակում է Ղուրանի վրա, կամ ի սթիխաբայ է անում, նոյնը, ինչ որ հայերի մօտ տէր-ողորմեայի վրա «Խէր-շառ» են գուշակում Ընթերցողը. մի ապագայ նկարագրութեան մէջ կը տեսնէ թէ պարսիկը իր ամբողջ առանձին և հասարակական կենանքի մէջ մի քայլ չէ անում առանց նախապէս դիմելու իսթիլսարայի օգնութեան: Մունէջիմ-բաշին աստղերի շարժումից պէտք է գուշակէ որ ամիսը, որ օրը, որ ժամը բարի և յաջողակ է ճանապարհորդութեան համար Պատահում է, որ աստղերը բարեգուշակ չեն լինում ամբողջ ամիս և խոժոռ աշբով են նայում ճանապարհորդութեան վրա. պէտք է համբերել, սպասել: Աստղադէտի օգնութեան դիմում են՝ շահը, շահզադաները և պալատականները. մնացած ժողովուրդը իսթիլսարային է դիմում: Երբ օրը, ժամը որոշվում է, պէտք է մի որ առաջ նաղըլ-մէքէն անել, որ նշանակում է տեղը փոխել. այդ տեղափոխութեան նպատակը չէ չարակամ շէջթանի սարքած բոլոր հնարագիտութիւնները ի դերեւ հանելն է: Տեղափոխութիւնը կատարվում է կոմ մի որ և է բարեկամի, ժանօթի տունը գնալով, դիշերելով, կամ քաղաքից մի քանի վերաս հեռաւ. մի այդի, կամ մի դիւլ գնալով և արդէն այդ նոր տեղից սկսել բռն ճանապարհորդութիւնը: Թէ քաղաքի որ դոսից դուրս գալ կամ որ ճանապարհում զնալ այդ ես պէտք է որոշեն աստղերը Պատահում է, որ տեղափոխութեան մի որ բարեկամ է այսօր նաղըլ-մէքէն է ակամ երբ էք Աստուծով նաղըլ-մէքէն անու:

Եւ այսպէս, ընթերցող, երեակայեցէք, որ ծափառ խանը աւարտելով բռնոր նախարասութիւնները և աստղների հետ բացութիւնը յաջող ելքի յանդելով, դոնվունաղըլ-մէքէնի վայրում և առաւտեան կատարելով բարեպաշտ մուսուլմանին վայել մազը, շիելով երկար մօրուքը վարդաջրով, շահուս զայլանի ծուլը զլգացնելով, հրաման է որ քարավանը ճանապարհ ընկնէ: Ահա պանները բերում են ջորիները, որոնց ամենի վկից, համեստի կողքներից կախված մեծ գակները սարսափելի դրդիւն են հանում. Ների ըաշը զարդարված է գոյնզգոյն, ծաղկելու կար թելերի խոպոպներով: Ամենից առաջ, լոյսը չը բացված, ճանապարհ է ընկնում վրայարդարը. նա գնում է, որ որոշեալ տեղում խտճաշիկի վրանը խփել տայ. յետոյ ճանաւը ընկնում հարկմը, տիկինները աղախիննեմանուկների հետ նատած են տախարալակամ քէջավայում, որոնք ծածկված են կամահուզով. նրանց լնկերանում են հաւատուպահատաններ՝ ծերունի ներքինիներ— խօջամ խափշիկ պատահնի ներքինիներ: Հաւատունից ջորիների մի ոտիսով շարք բեանած է

557 նաւոր ինժեներ Կնիպպերին։ Մեղադրու
մատաստանական պալատի գատախոազ
ռաւիօվ, պաշտպանում էին՝ կամննակիլին
և ալ հաւատաբարմատար Պլեւակօ, մասնա
վի անդամներին հաւատաբարմատար Պրժեւա
Կնիպպերին՝ երդուեալ հաւատաբարմատար
բատօվ, Քօպովի փաստաբան չեր գարձել։
վայի հասարակութիւնը ամբողջ շաբաթ մե
տաքրքրութեամբ հետևում էր դատին և ա
բերութեամբ սպասում դատավճռին։ դատա
գահինը միշտ լի էր լինում հասարակութ
որի մէջ կարելի էր նկատել մասնագէտ՝ թ
օրենտիկ թէ պրակտիկ իրաւաբաններ, արե
րատ դասակարգի ներկայացուցիչներ, ուսո
կան շրջանի հոգաբարձուին, օքեր-պօլեցեյմե
րին։ շատ կային և իրաւաբան ուսանողներ
գործի հասարակական նշանակութիւնից հ
րակութեամբ զրաւում էր և մեղադրողի ու պ
պանների անձնաւորութիւնը։ Մեղադրու
պրօկուրատուրայի վլխաւոր ներկայացու
պաշտպաններից պ. Պլեւակօ յայտնի է ա
ռուսաստանում իր փաստաբանական ճար
թեամբ ու գարմանալի ճարտարախօսութեան
Պրժեւալսկի և պ. Մուրատով Սուկվալյի
նալաւ փաստաբանների թւում են հաշումն
ծից պարզ երեսում էր, որ դժբախտուր
պատճառը եղել է ոչ թէ մի որ և է արա
պատճառ, այլ իրանք տունը շինողները Պէ
որոշել, թէ տուն շինողներից ովքեր էին
ուր Մեղադրիալները աշխատում էին մեղք
մէկի վրա զցել, կամ թէ մեղաւոր գուրս
հասարակ բանաւորների անդգուչութիւնը
մենակն ուսումնեց և առաջանաւում էին

տիզան պարզ ցոյց էին տալիս, որ բոլորի հառաջ եղել է մասնաժողովի, ճարտարապետ և կանոնիկների անհոգութիւնն ու անքարեկան թիւնը։ Երեքյարկանի շինութեան կէսը շին աններելի արագութեամբ՝ մօտ երկու շաբաթ այսպիսի ժամանակ եղր անձրեային և 5 եղանակ էր անում շարունակ, այնպէս որ շինութեան համար գործածիղ ըօման սկզբանը (պետք) չէր կարող չօրանալ, են ածել անպէտք աղիւս, որ յետոյ ձեռագիր վշրվում էր, պատերի հաստութիւնը մէկ ու ազիւսից է բաղկացած եղել և այլն։ Պ. Մ. վեհովը իր սրամիտ մեղադրական ճառում բովին հաստատից այդ համոզմունքը բոլոր դիմականների մէջ, օրոնք արդէն ինքնուրոցն այդ եղբակացութիւն էին եկել։ Դատարանը տապարտեց ճարտարապետ կամենսկուն կարութեան 6 շաբաթով զինսորական գառականութեան—2 ամսով բանտարկութեան կնիպերին 2 շաբաթով կալանաւորութեան լիցիայում, մասնաժողովի անդամներից մէկը շաբաթով կալանաւորութեան նոյն տեղում, երեք անդամներին խիստ յանդիմանութեան տարանում և բացի դրանից՝ բոլորին եկեղեց ապաշխարութեան հոգիոր իշխանութեան կազմութեամբ։ Համարակութիւնը շատ գոհ

տաններով, մաքրաշներով, զլրդեցնում է դիր զանգակների միահնչիւն, խուլ զօղանձիւնների վրայից քաշած է ծածկոց, նոյն կարմիր մահուզից Վերջապէս ծիաւորվութանը. նա նստած է գեղեցիկ նժոյզի վրա, երասանակը և թամրի այլ պարագաները ծագած են ոսկով և արծաթով. խանի առջիկց նում է մի ծիաւոր՝ զին փուշը ուսին զետելից զնում են բազմաթիւ ծառաներ, թամբերի կողերից կախված են գլանակներ, որոնց մէջ պահում են ջուր, կամ ծխախոտ զայլանի համար. ոսկէ կամ արծովով զայլանը բռնած ունի ձեռքին մի մաս լաւիկ ծիու վրա նստած Այսպէս առօք փահանում են վրանը, ուր պատրաստած է նաև ճաշիկը. հարէմն արդէն իր նախաճաշիկն անձանապարհ է ընկել դէսի երեկոյեան ւանը, ուր նոյնտէս առաջուց զնացած ծառը խփել են մի քանի վրաններ և թթէ ճանաս հորդողը շահն է լինում, կամ իր որդիներից նը, վրանների ահագին քանակութիւն ծածկ է դաշտը և նրանց մէջ ծիրանագոյն և ոսկե տակ վրանը ցոյց է տալիս շահն ներկայութիւնը, որտէնեան ծիրանագոյն ոսկիզնտակ վրա արքայական նշան է:

Դառնանք մեր ճանապարհորդութեան:

Հազիւ մեր փոքր քարավանը Յ—4 վերսա ուսցաւ Զուլֆայից, երբ համելով Սուջայ զիւրտեղից էին մեր չարկադարները, սրանք յա

Եր դատաւորների արդար վճռից Այդ լաւ խրատ կը
լինի առ հասարակ այն մարդկանց համար, որոնք
իրանց գրպանը ուրիշների կեանքից բարձր են
դատում և հաւատացած են, թէ միշտ կարելի կը
լինի թոյլերին մեղաւոր դուրս բերել: «Դրանք,
այդ փոքրիկ մարդիկն են (հասարակ բանւորները)
— ասում էր ա. Մուրաւիկովը իր մեղաղբական
ճառում — ամեն բանում մեղաւոր, նրանք էլ պէտք
է պատասխանատու լինեն, — աճա մեղաղբակաների
բայցատրութիւնների միտքը: Սի խօսքով այդ
բանւորները այս դէպքում նոյն դերն են խա-
զում ինչ, որ առասպեկտական սլաքավարը (стри-
- լունիկ) երկաթուղում պատահած դժբախտու-
թիւններում: «Եթէ լառում է քաղաքացիական
պարտականութեան զգացմունքը — վերջացրեց նա
իր ճառը — թող գոնէ պատժի երկիւղը ստիպէ: —
տանտէրերին ու շինողներին զգոյշ լինել»:
* Խօսելով այդ առիթով, «Русск. Вѣд.» լրագիրը
մի առաջնորդող յօդուածում յիշեցնում է, որ
վաճառական դաստկարզը, որ այդպէս անհոգու-
թեամբ ու անբարեխսճութեամբ է վերաբերվել
բարեգործական նպատակով հիմնվող տան շինու-
թեան, Մօսկվայի հասարակական կեանքի գլխա-
ւոր գործոնն է (ֆակտօբ), որից կախված է քա-
ղաքի բարեկարգութեան վիճակը: Պէտք է ասել,
որ այստեղի քաղաքային դուման իր վարչու-
թեամբ այդ դաստկարզի ձեռքին է: ինտելլիգենտ
աննշան փոքրամասնութիւնը ոչինչ ազդեցութիւն
չունի քաղաքի գործերի վրա:

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ

Հոկտեմբերի 20-ին

Դեռ աշնանային գեղեցկութեան և հարստութեան հրապոյքները չը վայելած, բնութիւնը պատերազմ հրատարակեց Ախալցխայի դէմի Այօր, չորրորդ օրն է, երկինքը պատաճէ մռայլ ամպերով, և սպիտակ սաւանը ծածկել է երկրի մակերևոյթը վեց վերջոկ թանձրութեամբ։ Փափիկ է ձիւնը, ուստի դեռ սահնակները չեն կարող բանել, սակայն այդ փափիկ սաւանը որքան և նպաստաւոր լինէր մեր քաղաքային ինքնավարութեան համար, ծածկելով մեր տեսութիւնից քաղաքի անմաքրութիւնները, կըզկանքն և ազբերը, այնու ամենայնիւ մեր պարտիզանների և բանջարանոցատերի համար ցուրտն և ձիւնը վաղաժամ լինելով զբաղդութիւն պէտք է համարել։ Պտուղները գեռ ևս մընում են բաց օդի տակ ծառերի ստուերում, իսկ բանջարանոցը դեռ ևս պահում է իր ծոցի տակ կարտոֆիլը, կաղամբը, շալգամն ու ճակնդեղը, որոնք ախալցխացու համար կենսական պաշար լինելով, պատրաստում է նրանցից իր ճմեռնային բարիքերը տաք մառանների մէջ։ Վաղաժամ ձիւնն աննպաստ է և մեր երկրադործ դասակարգի համար, որովհետև մեր ուաշգարը գեռ ևս չէ ձգել իր սերմը հողի մէջ, նա սպասում էր անձրեի, որ զետինը փափկանալով կարողանայ կատարել իր աշնանացանը։ Իսկ քաղաքացու հա-

նեցին, որ պէտք է այդ օր մնալ այդտեղ և միւս
օրը գնալ: Սպառնալիք, հրաման, աղաչանք, — ո-
չինչ չազգեց: Բանից դուրս եկաւ, որ այդ օր
չորեքշաբթի էր, իսթիլսարան, որ չարվազարը
զցել էր տուել մի մոլլայի, լաւ չեր դուրս եկել,
ուստի պէտք էր մնալ: Չը գտնելով մի մաքուր
սենեակ, մենք աւելի լաւ համարեցինք մեր իշե-
ւանած տան պարտիզում նստել: Շուտով զիւղի
կանայք, զրաւվելով մեզ հետ եղող կանանց բաց
երեսից լցվեցան պարտէզը. «այդ շատ, շատ վաս
է, ասում էին նրանք, որ կոչ երեսը բաց է: Կինարմատը հայայ, աբուր պետք է ունենայ»:
Մի ուրիշը ասում էր. «ափսոս այսպիսի գեղեցիկ
աղջիկը մուսուլման չէ»: Եթէ մեզ տալիս էին
մի թաս, մի կաթսայ, գործածելուց յետոյ շու-
տով մեր աչբի առաջ լուսնում էին: Այս տեսակ
մենք ճանապարհորդեցինք չորս օր մինչև Թաւ-
րիք հասնելը և շատ զոհ էինք, որ մեզ հետ ա-
մեն բան, ամեն պարագայ ունէինք, որավիետե
մի քանի տեղերում ուզգակի մերժում էին մեզ
որ և է մի բան տոլ, և այդ հանգամանքը աւելի
է դժուարացնում առանց այն էլ Պարսկաս-
տանում ճանապարհորդութեան դժուարութիւնը:

մար սարսափելի է անսպասելի ձիւնն և այն վոստի հասկելուց, որ այժմեանից զգում ենք մերը նակարանների անշարժարութիւնը, եթէ բնութիւնը շարունակէ իր կատակը և փափլիկ քուլաներին յաջորդէ ջրալի հեղուկը, որ աշունքներին սովորական է Ալիալցիսայի համար. հազարաւոր տներ ճահճների ալիսի փոխարինվին, և նրանց բնակիչները հարկադրուծ սագերի և բագերի պաշտօնը կատարելու Այժմեանից մտարերում ենք համարադրացիների անդեալ տարվալ դրժ-

բազդ օրերը, որոնք սարսուռ են ազգութ ա-
մենքի վրա: «Մինչև երկինքը չորստայ, դիւլացին
չէ խաչակինքում» ասում է ոռոսական մի առած,
նոյն կարելի է առել մեր ախալցխացու համար: Կաթիլքի ժամանակ ունեսոր քաղաքացիներից մի
քանիսն իրանց տան հողային ծածկոցը վեր առ-
նելով թիթեղեայ տանիքի փոխարինեցին. իսկ
ստուար մեծամասնութիւնը սկսեց մատճել աւելի
էժանաղին միջոց գտնելու. քաղաքային վարչու-
թիւնն ևս իր կողմից դիմեց զանաղան մասնա-
գէտների խորհուրդներին, ծրագիրներ կազմեց,
դրեց և թագու զըստի մասին, և մի որոշ հե-
տեանքի չը հասնելով թողեց անուշաղիր: Այժմ
նոյն հարցը հրապարակի վրա է, և շուարած չը
դիտեն ինչ անեն: Ցանկալի էր որ մասնագէտ
16—17
եկաւ Ս
մելի: Զ
ըի տեր
վրա կո
և շատ
արմատ
Արդուիի
նութեա
ու ցանկ
որով և
ևս քաղ
վեսանց
զերի վ
վում է:

մարդիկ չը զլանային իրանց խորհուրդները լը-
րագրի միջոցով յայտնելու էժանագին և ամուր
ծածկոցի մասին. ցանկալի էր նոյնպէս, որ կրով-
կասեան ցուցահանդիսում կառուցված օրինակե-
լի գիւղական խրճիթի մասին մանրամասն բա-
ցարսէր լրադիրներում. հաւատացած ենք որ քա-
ղաքացիներից շատերը պիտի նախանձէին գոնէ-
ցուցահանդիսում կառուցվածի նման գիւղական
բնակարան ունինալ և քաղաքում:

Ամսիս 15-ին, մշտական բնակութեան համար ները մի
այստեղ տեղափոխվեց Գօրսկօ-Սօգկօկսկի այրու-
ձի գնդից մի հարիւրեակի Քաղաքիս կենտրօնում,
իրանց ձեռքից

առաջաւոր իրզրումսկի փողոցի վրա վարձված
է ներքո նշելու վեհականությունը՝ ուղարկելով առաջաւոր իրզրումսկի փողոցի վրա վարձված

պաշտօնեաների համար Ե՞րբ պէտք է ժանանում հա-
այ մեր փօստային վարչութիւնը, որ Ներկայացումնե-
ոռնը ամեն յարմարութիւններ պիտի է յաճախում, ու
սարակութեան, և ոչ թէ միմիայն հոգայ ցողները, նուազ-
պաշտօնեաների ընտանիքներին փօստա-
ինութեան մէջ յարմար բնակարաններ թիւնը երրէք չէ կա-
Այդ աստիճան արհամարհանքով չէ կա- զուարձութիւն է
րաբերվել դէպի հասարակութիւնը:

ԻՒՆԻՑ մեզ զրում են հետեւալը. «Ամօխա
ին մօտ մի արշին բարձրութեամբ ծիւն
դրուինում, իսկ շրջակայքում գուցէ և ա-
ւենը մեծ վաս հասցրեց այգիներին. ծառե-
ները դեռ ևս չը թափված լինելով, նրանց
տակված ծիւնից ծանրացան ծիւղերը,
պտղատու ծառեր կոտրավեցան և կամ
սխիլ զառանու Յայտնի է, որ Արդուինը և
ի շրջակայքը մեծ մասամբ պարտիվա-
մբ են պարապում, մշակելու յարմար վար
ի հող շատ սակաւ գտնվելու պատճառով,
վասը զգալի եղաւ: Ջիթապուղները գեռ
լած չեն, ուրեմն և ծիթենիներին աւելի
ծիւնը, արդէն պտղով ծանրացած ծիւ-
ռա նստելով: Ջիւնը երկու օր է հալ-
բայց դեռ ևս վերջացած չէ»:

Հոգում են Արդուինինից հետևեալը: «Ամ-
իս զինուորական վիճակահանութեան կո-
հեկաւ Արդուին և սկսեց իր գործը: Վի-
նութիւնը, որ Արդուինի համար առա-
սին է, շատ աջող անցաւ: Այսօր, որ
օրն է, արդէն վից հոգի նոր վիճակված
էրը երդում տուին ծառայութեան մէջ
ըրիմ դանակելու Արդուինի երիտասարդ-
աւ քաջ և աշխոյժ էին ցոյց տալիս իրանք
և համարձակ ու գուարթ պարզում էին
վիճակը հանելու»:

ս դատարանում քննվում էր հետեւալ
թի հայոց եկեղեցու դպիր դանգատ էր
ոյն եկեղեցու երեցփոխի զեմ, որ իբր թէ
թինը խափանել էր ժամասացութեան ժա-
րեգեցողութիւնը՝ դպիր հետ սկսելով վի-
թիւն, նայն իսկ անպատիւ խօսքերով,
ուսկի առարկայի մասին։ Դատարանը
երեցփոխին չորս օրով բանտարկել:
ո, որ դպիրը գո՞ն չը լինելով այդ վճռից,
է առել երեցփոխի վրա դատաստա-
ռակի բարձր իշխանութեան։

իթ մեղ հաղորդում են հետեւալը. «Զան-
մ ցորենատեէրերը օգուտ քաղեւով երկա-
ռաշտից, չէին վաճառում իրանց ցորենը:
պաստեց ամսիս 17-ին եկած ձիւնը և
նղանակը: Անտանելի կը լինէր ցորեն
ուկացողների դրութիւնը, քանի որ նրանք
շատ թանգ վճարէին ցորենատէրերին և
մ եղանակը օրէց օր լաւանում և մեզմա-
ն հողագործը կարող է արդէն սերմ գցել
»:

ից գրում են, որ այն ընդհանուր գոր-
ւապատոսը, Կիֆորդ-Լոյդ, որին անդ-
կառավարութիւնը ուղարկում է թիւր-
աստան, վերին աստիճանի եռանդուն և
մարդ է։ Հաստատապէս կարծում են,
որող կը լինի մեծ ծառայութիւն անել
իրների պարզվելուն, որոնց համար լօրդ

ի քաղաքապետս Ալեքսանդր Մատինով
28-ին ուղևորվեց Պետերբուրգ՝ քաղաքանի գործերի համար աշխատելու
մասնակի գործերի համար աշխատելու^{մասնակի}

Երս Թիֆլիսում վախճանված հարուստ
ան Ալեքսանդր Լազարեան Թայիրեանց
փոքրիկ կտակներ է արել. հա կտակել
ուռեղի Սևանի վանքին, այն պայմանով
30 տարին գումարը շահեցնի և ապա
բացվի մի զարոց կտակողի անունով.
Իլի Ներսիսեան զպրոցին, որը նոյնպէս
ահեցնի՝ կտակողի անունով որգեղիք

1889 թւական
—
ումը Թիֆլիսում ներկայացումներ տը-
ռամների խումբը օրից օր աւելի է ար-
վայի գանձարանի
վաճառներից ա ի լ

արակաթեան ուշադրութեանը; Եին այժմ բաւական ժողովուրդ լիսաւորապէս ոռուսներից; Խաղա-
ախումբը և երաժշտութիւնը այն-
թատրօն յաճախող հասարակու-
զգում թատրօն դալուց, և մեծ
ստանում:

—

ամար 1,094,913 ր. 26 կ.։ Դրանցից 532,528
• 51 կ. միայն Սմբեռովս է տվել։

«Русскія Вѣдомости» լրագրի ստացած տեղե-
ութիւններին համեմատ՝ սեպտեմբերի 24—30-ը,
ի շաբաթվայ ընթացքում, Մօսկվայի թատրօն-
երը յաճախել են 32,000 հոգուց աւելի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՐԵՏԵՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉՈՎԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

«Մշակի» № 117-ի մէջ հաղորդեցինք մի քանի
ամսաթանգարակութիւններ կրեաէ կզզու վարչական
ազմակերպութեան մասին։ Այժմ լրացնում ենք
ոյդ կազմակերպութեան մասին հաղորդած տե-
կութիւնները նոր մանրամասնութիւններով, որ
աղում ենք արտասահմանի հայ լրագիրներից։
Կառավարական գրութիւնները կը լինին երկու
կողուով, թըրերէն և յունարէն, դատաստանական

ողովական մազպաթաները (տեղեկագիր) և ար-
անակարութիւններն երկու լեզուով կը խմբա-
րուին. իսկ ընդհանուր ժողովին մէջ վիճա-
անութիւնները յունարէն լեզուով միայն կը լի-
ին:

1875-ը պատր. 1876-ի Ըստանուր սովորված բարկուած օրէնքին համեմատ, դատարաններն ազմուած են հետեւեալ կերպով. 23 հաշտարար ատարաններ կան, 5 նախադատ ատեաններ և վերաբնիչ ատեան:

Հաշտարար դատարանները կը կազմուին 1
առաւելու, որ ընդհանութեա կառավագակիւր կանուա-

ասաւուրէ, որ ըսդհամութ կառավարիցը կանուա-
է, 2 օգնականներէ, որպանց ժողովարդը կընտրէ,
2 քարտուղարներէ։
Նախադաստ ատեմները կը բաղկանան հետե-
եալ 9 անձերէ. 1 նախազահ, որ վալիէն կանու-
նուի, 4 դատաւոր, որոնք ժողովրդէն կընտ-
րին, և 2 քարտուղար, 1 դատախազ և 1
սրբաքննիչ դատաւոր, որոնք ընդհանուր կառա-
մութեան կեարօնական ժողովին կընտրուին։
Դդաւն հինգ նահանդներն ալ մէկ մէկ նախադաս-
տեան ունեն։

Ա երաքննիչ ատեանը, որ Վիլայէթի կենդրոնը
այս կայ, կը բաղկանայ ընդհանուր կառավար-
ն (վալի), չորս անդամներէ, որոնց ընդհանուր
ողովը կընարէ, երկու քարտուղարներէ, մէկ
ուժհանուր դատախազէ և մէկ հարցաքննիչ դա-
տարէ, որոնց ընդհանուր կառավարիչը կանուա-
ծ:

ջ միայն։ Դատարաններն բոլորովէին անկախ կառավարութեան միջամտութենչն և նախարարութենէն եկած որ և է հրաման, որ վկաս է ստարանների անկախութեանն, գործադրութեան ջ գտնուող օրէնքներին կամ կրեաէի Սահմանառութեան, իսու չեղեալ կո նկատուի։

Զօրք և սպայ միասին հաշուելով՝ 2,052 անձերէ ոզկացած մի ոստիկանութիւն (ժամանակըըրի) ոյ կազմուած, որին պաշտօն տրուած է հոկել նրային ասպահովութեան և կարգապահութեան: Միկանները աեղացիներէ միայն կրնան լինիլ, բաց առեալ գնդապետը:

կանոնաւոր զօրաբանակի ծախքերն կրետէի
շշուեցոյցին մէջ չեն մտներ. նոյնպէս ծխախոտի
աղի վրայ դրուած տուղերն վարչութեան,
քսատան և էվրաֆի (բարեպաշտական հաստա-
ւթիւններ) եկամուտներն ու ծախքերն կզգուն
շշուեցոյցին մէջ չեն մտներ: Ազգուն հասոյթնե-
ն տեղական վարչութեան ծախքերը լինելէ
ոոյ, ինչ որ աւելանայ, երկու մասի կը բաժ-
էի. մէկ մասը կը զբկուի Կ. Պոլիս տէրութեան
նձին և միւս մասը կը յատկանայ կրետէի մէջ
նրօգուտ շինութիւնների: Եթէ հասոյթը չը
ալուլ ծածկել ծախքերն հաշիւը բաց մնայ, Բ.
ուը պարտաւոր է կզգուն թողուլ անկէ ստա-
ծ մաքսային հասոյթների մինչև կէսը, առ

ISSN 0363-1523

— Գերմանական մի քանի լրագիրներ, որոնք
մնակի կերպով ներշնչում են Քիսմարկի կող-
ի, իրանց վերջին յօդուածներից մի քանիտում
միտքն են յայտնում, որ Գերմանիայի հա-

մի առանձին նշակակութիւն չօւնի Արեւ-
ն հարցի այսպէս կամ այնպէս վճռվելը:
— Հռոմի «Tribuna» լրագիրը սկսել է քարողել,

